

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-47>

УДК 338.48:640.41

Мамонтенко Наталія Сергіївна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародного менеджменту та інновацій,
Національний університет «Одеська Політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8473-0665>

Nataliia Mamontenko

Odessa Polytechnic National University

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: СТИМУЛИ, ПЕРЕШКОДИ І НАЙКРАЩІ ПРАКТИКИ

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE HOTEL BUSINESS IN UKRAINE: INCENTIVES, OBSTACLES, AND BEST PRACTICES

Анотація. Стаття присвячена питанню сталого розвитку готельного бізнесу в Україні. Зокрема, узагальнюються переваги від впровадження принципів сталого розвитку; аналізуються можливі напрями роботи для досягнення цілей сталого розвитку, включаючи заощадження електроенергії, бережливе ставлення до води, впровадження систем ощадливого опалення, впровадження системи управління побутовими відходами; екологізація будівлі готелю; логістики. За кожним з напрямів наведені приклади існуючих практик. Проведений деталізований аналіз перешкод, що стоять на заваді впровадження принципів сталого розвитку готельних господарств та узагальнені рекомендації щодо шляхів подолання зазначених перешкод. Узагальнені подальші напрями наукових досліджень сталого розвитку готельного бізнесу в Україні.

Ключові слова: готельний бізнес, сталість, сталий розвиток, еко-готелі, екологізація.

Summary. The article is devoted to the issue of sustainable development in the hotel business in Ukraine, which has suffered significant losses as a result of the ongoing war. The author provides an overview of the benefits associated with the implementation of sustainable development principles and examines potential areas of work aimed at achieving the corresponding goals. These areas include electricity conservation, water-saving measures, the introduction of energy-efficient heating systems, the establishment of household waste management programs, the greening of hotel buildings, and sustainable logistics solutions. For each area, the article presents examples of current practices already being implemented, which differ in scale, required investment, the necessity of expert involvement, and timeframes for execution. A detailed analysis is conducted on the key obstacles that hinder the application of sustainable development principles in the hotel industry. Among these barriers are financial limitations, a lack of awareness of the issue among hotel owners and management teams, spatial and structural constraints of existing buildings and surrounding territories, insufficient availability of relevant infrastructure, and a shortage of expert knowledge. Additional challenges include the necessity of staff training and appropriate behavioral management, compliance with legislative and certification requirements, the alignment of customer expectations with sustainability strategies, the shortage of necessary environmentally friendly materials, and difficulties related to the disposal of specific types of waste. Methodological challenges are also highlighted, particularly those related to the assessment of results from sustainability initiatives and the dissemination of this information to relevant stakeholders. The article provides a summary of practical recommendations designed to help overcome the identified barriers. The author outlines future directions for scientific research on the sustainable development of the hotel business in Ukraine. It emphasizes the need to continue exploring effective recovery strategies in the post-war period, the development and improvement of statistical reporting mechanisms on hotel sustainability, and the refinement of management models that facilitate the successful implementation of sustainable practices in hospitality enterprises. The author concludes by underlining the strategic importance of integrating sustainability into the broader recovery and modernization processes of Ukraine's tourism and hospitality sectors.

Keywords: hotel business, sustainability, sustainable development, eco-hotels, ecologization.

Постановка проблеми. Однією з глобальних проблем людства є забруднення навколишнього середовища. Глобальне потепління, зменшення водних ресурсів і погіршення їх якості, забруд-

нення повітря, мікропластик – це неповний перелік проблем, про які говорять екологи. І саме тому все більших масштабів набуває тенденція до впровадження принципів сталого розвитку

ідприємствами та організаціями в різних країнах світу.

Готельний бізнес не залишився в стороні, оскільки готелі є помітними споживачами енергії, води, та інших ресурсів, і під тиском громадськості, свідомих клієнтів та з розумінням переваг сталого розвитку все більше готельних господарств почали впровадження стратегії сталого розвитку [10]. Водночас в Україні все ще залишається суттєва кількість готелів, які не впровадили або знаходяться на початкових етапах впровадження стратегій та програм сталого розвитку [6]. Більш того, як слушно відмічають окремі науковці, війна відсунула питання сталого розвитку та соціальної відповідальності на другий план [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З того часу, як Комісія Брундтланд ввела в обіг концепцію сталого розвитку, як такого «що дозволяє задовільнити потреби сьогодення без шкоди для здатності задовольняти потреби та прагнення в майбутньому» [11], ця тема стала однією з найобговорюваніших в наукових колах. В центрі уваги науковців опинилися економічні системи різних рівнів, включаючи підприємства. Готельний бізнес не є винятком, оскільки як і будь-яка інша комерційна діяльність людини, використовує ресурси та здійснює вплив на довкілля.

З активним розвитком туристичної галузі в Україні та євроінтеграційними процесами, ця галузь в цілому потребувала більшої уваги науковців. Серед науковців, що досліджували питання екологічного туризму Дубовіч І. [3], Мацько Р. [3], Рожкович О. [3]; перспективні напрями екологізації або розвитку зеленого готельного бізнесу в Україні досліджували Бик В. [8], Бондар Н.П. [2], Гіренко Н. [1], Грицина А.В. [2], Закалик Г.М. [10], Крамаренко Д. [1], Новак У. [6], Паньків Н. [8], Пушка О.С. [2], Твердохліб В.А. [2], Удуд І.Р. [10], Шаран Л.О. [2], Шувар Н.М. [10]; окремі аспекти сталого розвитку готельного бізнесу, включаючи питання сертифікації, – Кожухова Т.В. [4], Горіна Г.О. [4], Пандяк І.Г. [7], Парфіненко Т. [9].

Окремим напрямом роботи науковців стала проблема післявоєнного відновлення туристичної індустрії в Україні, в тому числі готельно-ресторанної галузі [5]. Як зазначають автори, найбільшою проблемою є те, що частина готелів зруйновані, тоді як багато інших готелів, що знаходяться в зоні бойових дій або на територіях, що постійно перебувають під обстрілами, закриті.

Визнаючи важливість цих та інших праць, присвячених питанню сталого розвитку готельного бізнесу в Україні, вважаємо, що війна кардинально змінила умови функціонування готелів. Тому доцільними є додаткові дослідження стимулів до впровадження стратегій сталого розвитку готелями в Україні, перешкод, що стоять на

цьому шляху та можливих інструментів та підходів (практик) для досягнення поставлених цілей.

Метою статті є вивчення та узагальнення практик сталого розвитку готельного бізнесу, стимулів до переходу на засади сталого розвитку та перешкод, що стоять на цьому шляху.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сталий розвиток готельного бізнесу пов'язують в першу чергу зі зменшенням його негативного впливу на довкілля та його соціальною відповідальністю [7]. Впровадження стратегії сталого розвитку може потребувати суттєвих капіталовкладень, залучення трудових ресурсів, зусиль на просвітницьку діяльність серед управлінської команди та іншого персоналу готелю. Водночас вибір такого шляху дозволяє готелю зменшити операційні витрати, створити та підтримувати позитивний імідж, завоювати лояльність відвідувачів, покращити корпоративну культуру і таким чином досягти уповільнення плинності кадрів та стати більш конкурентоспроможним серед інших роботодавців. Також взаємодія з місцевими постачальниками товарів, продуктів та послуг, працевлаштування місцевого населення сприяє місцевому економічному розвитку та кращій взаємодії з місцевою громадою.

Серед проблем, що стосуються сталого розвитку в готельному бізнесі, відмічають надмірне використання води та енергії, велику кількість харчових відходів, забруднення довкілля через надмірне використання засобів побутової хімії та нефективну логістику, знищення природних об'єктів для розчищення ділянок для будівництва готелів [1–2; 4; 6–7]. Крім того науковці вказують також на проблему недостатнього врахування інтересів місцевої громади під час будівництва та експлуатації готельних комплексів в туристичних місцях [6; 7].

Враховуючи ці проблеми, готелям найчастіше пропонується впроваджувати комплекс заходів, за напрямками, зазначеними в Таблиці 1. Групування заходів є умовним і може відрізнятися залежно від підходів до управління в кожному конкретному готелі. Крім того, кожний готель може обирати ті заходи, які відповідають його потребам і можливостям. Так, вже мало кого здивуєш ключ-картою для номерів, економними кранами у ванних кімнатах або сонячними батареями. Водночас, все ще не часто зустрічаються готелі з вбудованою системою збору на використання дощової води. Також більш складними є заходи, що направлені за зміну поведінки персоналу, постачальників та відвідувачів.

Попри досягнуті в готельному бізнесі успіхи та простоту, на перший погляд, багатьох заходів (див. таблицю 1), перед готелями залишається чимало перешкод для успішної повноцінної реалізації стратегії сталого розвитку.

Таблиця 1 – Напрями сталого розвитку готельного бізнесу

Напрямок	Практики
Заощадження електроенергії	<ul style="list-style-type: none"> – використання ключ-карти, що вимикає електропостачання до точок освітлення та кондиціонування; – використання освітлення, чутливого до руху; – використання енергоефективних світлодіодних ламп з регуляторами ступеня освітлення; – використання сонячної енергії та інших відновлюваних джерел енергії – готелі встановлюють сонячні батареї, вітряки; – відмова від щоденного прибирання; – модернізована, менш енергозатратна система кондиціонування; – максимальне використання денного освітлення
Бережливе ставлення до води	<ul style="list-style-type: none"> – використання лічильників використання води; – використання кранів, туалетів та душових лійок з обмеженим потоком ; – проведення навчання серед персоналу з метою зменшення та більш ефективного використання води та зменшення використання миючих засобів; – збір та використання дощової води; – використання миючих засобів з найменшим негативним впливом; – заохочення гостей готелю до бережливого ставлення до води, що може включати правильне зберігання та повторне використання рушників для зменшення ресурсів на їх прання; використання стаканів при чищенні зубів, вимикання води під час намилювання рук тощо; – відмова від щоденного прибирання
Ощадливе опалення	<ul style="list-style-type: none"> – встановлення вікон з подвійним або потрійним заскленням; – утеплення будівлі готелю; – використання терморегуляторів для контролю за температурою повітря в приміщенні; – використання геотермальних систем опалення; – заохочення гостей до раціонального використання систем опалення
Ефективне управління відходами	<ul style="list-style-type: none"> – впровадження і підтримка сортування сміття; – свідоме управління пластиком: відмова від одноразової пластикової тари та посуду; – впровадження політики зменшення, переробки, утилізації харчових відходів ; – заохочення гостей готелю до підтримки заходів щодо ефективного управління відходами
Екологічна будівля та облаштування готелю	<ul style="list-style-type: none"> – використання екологічних матеріалів при будівництві та оздобленні готелю; – враховані на етапі проектування енергоефективні системи опалення, освітлення, електропостачання, забезпечення водою тощо; – облаштування готелю меблями та іншими предметами інтер'єру, виготовлених з перероблених матеріалів; – екологічне розташування готелю; – планування так званих смарт-номерів, в яких можна через застосунок поміж іншим контролювати клімат в кімнаті
Логістика	<ul style="list-style-type: none"> – співпраця з місцевими виробниками для підтримки сталого місцевого розвитку та зменшення логістичних витрат; – заохочення гостей готелю до використання громадського транспорту та піших маршрутів

Джерело: сформовано автором на основі [1–10; 12]

Підтримка ідей сталого розвитку власниками та управлінською командою. Першим кроком до впровадження принципів концепції сталого розвитку в готельному бізнесі має бути згода власника та управлінського персоналу. В першу чергу мова йде про ті заходи, які не є обов'язковими в рамках діючого законодавства, але є важливими для досягнення цілей стратегії сталого розвитку. Без залучення власників готелю управлінська команда буде обмежена в прийнятті рішень, зокрема, щодо розподілу бюджету.

Фінансові перешкоди. Фінансові перешкоди мабуть є найбільш обговорюваними і відчутними при реалізації стратегії сталого розвитку [7]. Тут варто розрізняти готелі, в концепцію яких закла-

дали принципи сталого розвитку ще до їх будівництва, і врахували всі необхідні екологічні вимоги ще на етапі архітектурних розробок. А також окремо готелі, що були побудовані за застарілими стандартами або створені у вже існуючих будівлях, і які прагнуть впровадити принципи сталого розвитку з тими ресурсами, які у них є в наявності. Якщо впровадження енергоефективних лампочок не потребують великих інвестицій, то модернізація будівлі враховуючи сучасні екостандарты, зміна системи опалення, електропостачання та багато інших заходів потребують суттєвих фінансових вкладень. Більш того, отримання вигоди від інвестицій на реалізацію такої стратегії може бути не миттєвим, а навпаки, розтягнутим у часі,

що створює фінансові обмеження для реалізації інших заходів. Саме тому для прийняття обґрунтованих фінансових рішень важливим є впровадження бюджетування та застосування методики оцінювання результатів від впровадження стратегії сталого розвитку.

Існуюча будівля та територія готелю. У звіті спеціалізованої консалтингової фірми Каррі & Браун зазначається, що суттєвий негативний вплив на довкілля може відбуватися не тільки в результаті щоденної діяльності готелю, але через саму будівлю готелю. За їхніми підрахунками 30–70% викидів вуглецю відбувається під час будівництва, підтримки будівлі, її реконструкції, ремонту та, якщо необхідно, знесенні [12]. Тому досягнення показника в 0% викидів може бути неможливим в короткостроковій перспективі і вимагатиме суттєвих капіталовкладень та застосування сучасних підходів до будівництва, реконструкції та управління.

В Україні багато будівель готелів були спроектовані і побудовані ще за часів Радянського Союзу відповідно до радянських будівельних стандартів. Матеріали, що використовувалися в той час для будівництва та оздоблення приміщення можуть не відповідати сучасним вимогам, а реконструкція будівлі та її осучаснення з використанням екологічних матеріалів може коштувати більше, ніж будівництво нового готелю.

Доступність необхідної інфраструктури. Як і у випадку з самою будівлею, інфраструктура навколо готелю також може бути застарілою і такою, що не відповідає вимогам сталого розвитку. Крім того, управлінська команда окремих об'єктів інфраструктури може бути несвідомою та орієнтована виключно на отримання прибутку, порушуючи принципи сталого розвитку. В такому випадку можливими шляхами подолання цієї проблеми є проведення інформаційних заходів, розбудова окремих об'єктів інфраструктури, співпраця з місцевою владою з метою подальшої розбудови місцевої інфраструктури.

Доступність експертних знань. Іншою проблемою може стати брак експертних знань в питанні сталого розвитку готельного бізнесу. Готелі, що не були побудовані з врахуванням сучасних екологічних стандартів, можуть потребувати зовнішніх експертів з відповідними технічними знаннями для визначення плану дій. Перебудова систем ресурсозабезпечення є досить складним з технічної точки зору завданням, реалізація якого може вимагати повної або часткової зупинки діяльності готелю на час ремонту. Від правильної організації такої діяльності залежить те, як швидко готель зможе знову розпочати свою діяльність.

Навчання персоналу і управління його поведінкою. Впровадження стратегії сталого розвитку вимагає відповідного навчання персоналу, що

також може бути непростим завданням і зазвичай потребує регулярних інвестицій та постійної роботи з командою готелю. Так, якщо готель залучає персонал серед місцевого населення з метою підтримки місцевого розвитку, то такий персонал часто на початкових етапах не має необхідних знань та навичок для роботи в готельному бізнесі. На подальших етапах умови праці можуть позитивно або негативно впливати на поведінку та ефективність роботи персоналу. Немотивований персонал може не дотримуватися політики готелю щодо прийнятих практик сталого розвитку.

Законодавчі та сертифікаційні вимоги. Діяльність готелів здійснюється в межах правового поля. Саме тому усі готелі повинні дотримуватися вимог законодавства, в тому числі щодо впливу на навколишнє середовище, та питань безпеки. Хоч це може здатися очевидним і таким, що не потребує обговорення, але врегулювання проблемних питань щодо відповідності законодавчим нормам має стати першим кроком в реалізації стратегії сталого розвитку.

Крім того, готелі, які хочуть отримати сертифікат, що підтверджує дотримання ними принципів сталого розвитку, повинні бути готовими також інвестувати в процес сертифікації не лише фінансові, але й людські ресурси, оскільки підготовка документів може вимагати суттєвих затрат часу.

Узгодження інтересів клієнтів з цілями стратегії сталого розвитку. Перед керівництвом готелю постає ще одна проблема: як узгодити цілі стратегії сталого розвитку зі стандартами якості послуг, зокрема, рівнем комфорту відвідувачів [10]. Наприклад, такі рішення як відмова від щоденного прибирання, заохочення до повторного використання рушників, необхідність вимикати світло, сортувати сміття та бережливо ставитися до їжі, особливо при використанні системи шведського столу, можуть викликати відчуття обмеження і дискомфорту у певній групі відвідувачів. Багато клієнтів можуть бути небізнаними з проблемами сталого розвитку і не бачити переваг від тих зусиль, які докладаються командою готелю. Додаткова робота з клієнтами, ненав'язливе навчання правил перебування в готелі можуть покращити ситуацію, але завжди існує ризик того, що хтось з відвідувачів відмовиться їм слідувати.

Брак необхідних матеріалів. Навіть при наявності позитивних намірів власників готелю та управлінської команди, на перешкоді до реалізації окремих цілей стратегії сталого розвитку може стати відсутність екологічних матеріалів, меблів, місцевих постачальників екологічних продуктів харчування, екологічних транспортних засобів. В цьому випадку може виникнути потреба в навчанні постачальників або пошуку інших вже за межами місцевої громади.

Труднощі з утилізацією відходів. Одним із дієвих заходів ефективного управління сміттям є його сортування. Проте цього може виявитися недостатньо, оскільки наступним етапом, наприклад, для пластику чи скла, має стати утилізація цих відходів. Не дивлячись на зростаючу кількість підприємств з утилізації в Україні, ще не всі місцеві громади мають таку можливість. Саме тому важлива підтримка з боку місцевої влади.

Оцінювання досягнень. Якщо економію ресурсів можна розрахувати на основі даних лічильників, то ефект від деяких інших заходів може бути не настільки очевидним, тим більше якщо результат очікується лише через декілька років. В даному випадку важливим є використання більш складних підходів до оцінювання, включаючи комплексну експертну оцінку.

Поширення інформації про досягнення. Така діяльність може вважатися не важливою та ускладненою через згадані вище труднощі з оцінюванням результату. Водночас, регулярне нагадування команді готелю, клієнтам, партнерам та місцевій громаді про досягнення, отримані від реалізації стратегії сталого розвитку, є важливим інструментом популяризації концепції сталого розвитку, завоювання лояльності усіх зацікавлених груп та залучення додаткових ресурсів.

Висновки. Таким чином, проблема сталого розвитку готельного бізнесу в Україні набула ще більшої гостроти з початком війни. Крім того, що ця галузь багато років не отримувала необхідного фінансування, подальший сталий розвиток готелів опинився під ризиком через військовий стан в країні. Тим не менш, готелі, що продовжили функціонування, зокрема, в західній частині України, мають можливість впроваджувати принципи сталого розвитку та підтримувати екологічні ініціативи.

Зрозуміло, що впровадження змін потребує додаткових ресурсів, що може бути не під силу невеликим готелям. Тим не менш, перелік сучасних практик містить рішення для готелів будь-якого рівня.

Проведене оглядове дослідження є обмеженим щодо розглянутих питань. Тому подальшими напрямками дослідження можуть стати шляхи вдосконалення статистичної звітності щодо сталого розвитку готельного бізнесу в Україні, практики управління такими готелями, вивчення ефективності окремих заходів.

На завершення варто підкреслити важливість включення питання сталого розвитку готельного бізнесу в Україні в загальнодержавну програму післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Гіренко Н., Крамаренко Д. Перспективи розвитку зеленого готельного бізнесу в сучасних реаліях. *Development Service Industry Management*. 2025. №2. С. 207–213. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10\(26\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10(26))
2. Грицина А., Твердохліб В., Шаран Л., Бондар Н., Пушка О. Перспективні напрями екологізації вітчизняних готельних підприємств. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2025. №1 (15). С. 45–50. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(15\).2025.8](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(15).2025.8)
3. Дубовіч І., Мацько Р., Рожкович О. Сучасні теоретико-методичні та практичні проблеми транскордонного співробітництва у сфері екологічного туризму між Україною та країнами європейського союзу. *Сталий розвиток економіки*. 2025. No. 4(51). С. 430–434. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-61>
4. Кожухова Т.В., Горіна Г.О. (2024). Сертифікація сталого розвитку європейського готельного бізнесу: критерії, програми, переваги та проблеми. *Вісник ДонНУЕТ «Економічні науки»*. 2024. №1(80). С. 7–19. DOI: <https://doi.org/10.33274/2079-4819-2024-80-1-7-19>
5. Краснокутська Ю., Сегеда І., & Безпалова А. Післявоєнне відновлення туристичної індустрії України в контексті сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-88>
6. Новак У. Екологізація готельного бізнесу: особливості сучасних тенденцій. *Український економічний часопис*. 2024. №7. С. 57–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-7-9>
7. Пандяк І.Г. Сталий розвиток готельної індустрії. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 8. С. 276–281.
8. Паньків Н., Бик В. Екологізація готельно-ресторанної сфери в контексті сталого розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 2. С. 146–156. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-23>
9. Парфіненко Т. Синергія цілей сталого розвитку у готельній галузі як показник стійкості бізнесу. *Development Service Industry Management*. 2025. № 1. С. 176–183. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(24\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(24))
10. Шувар Н.М., Закалик Г.М., Удуд І.Р. *Перспективи розвитку екоготелів в Україні: економічний та психологічний аспекти*. *Економіка і суспільство*. 2018. №15. С. 502–508.
11. Burton I. Report on Reports: Our Common Future: The World Commission on Environment and Development. Environment: Science and Policy for Sustainable Development. 1987. No 29(5). С. 25–29. DOI: <https://doi.org/10.1080/00139157.1987.9928891>
12. Currie & Brown. Revive & Thrive: Decarbonising hotels for a sustainable future. Available at: https://www.curriebrown.com/media/303by5lx/decarbonising-hotels-report_a4-landscape_final.pdf (дата звернення 15.05.2025)

References:

1. Hirenko N., Kramarenko D. (2025) Perspektyvy rozvytku zelenoho hotelnogo biznesu v suchasnykh realiiakh [Prospects for the development of green hotel business in modern realities]. *Development Service Industry Management*, No. 2, pp. 207–213. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10\(26\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10(26)) (in Ukrainian)
2. Hrytsyna A., Tverdokhlib V., Sharan L., Bondar N., Pushka O. (2025) Perspektyvni napriamy ekolohizatsii vitchyznianskykh hotelnykh pidpriemstv . Innovatsii ta tekhnologii v sferi posluh i kharchuvannia [Future directions of greening domestic hotel enterprises]. *Innovations and Technologies in the Service Sphere and Food Industry*, No. 1 (15), pp. 45–50. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(15\).2025.8](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(15).2025.8) (in Ukrainian)
3. Dubovich I., Matsko R., Rozhkovich O. (2025) Suchasni teoretyko-metodychni ta praktychni problemy transkordonnoho spivrobitnytstva u sferi ekolohichnogo turyzmu mizh ukrainoiu ta krainamy yevropeiskoho soiuzu [Modern theoretical, methodological and practical problems of cross-border cooperation in the field of ecological tourism between Ukraine and the countries of the European Union]. *Sustainable Development of Economy*, No. 4(51), pp. 430–434. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-61> (in Ukrainian)
4. Kozhukhova T.V., & Horina H.O. (2024) Sertyfikatsiia staloho rozvytku yevropeiskoho hotelnogo biznesu: kryterii, prohramy, perevahy ta problem [Certification of Sustainable Development of the European Hotel Business: Criteria, Programs, Advantages and Problems]. *Scientific Periodical Bulletin of DonNUET "Economic Sciences"*, No. 1(80), pp. 7–19. DOI: <https://doi.org/10.33274/2079-4819-2024-80-1-7-19> (in Ukrainian)
5. Krasnokutska Yu., Seheda I., & Bezpalova A. (2023) Pislivoienne vidnovlennia turystychnoi industrii ukrainy v konteksti staloho rozvytku [Post-war Restoration of the Tourism Industry of Ukraine in the Context of Sustainable Development]. *Economy and Society*, No. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-88> (in Ukrainian)
6. Novak U. (2024) Ekolohizatsiia hotelnogo biznesu: osoblyvosti suchasnykh tendentsii [Ecologization of the hotel business: features of modern trends]. *Ukrainian Economic Journal*, No. 7, pp. 57–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-7-9> (in Ukrainian)
7. Pandiak I.H. (2018) Stalyi rozvytok hotelnoi industrii [Sustainable development of the hotel industry]. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, No. 8, pp. 276–281. (in Ukrainian)
8. Pankiv N., Byk V. (2023) Ekolohizatsiia hotelno-restorannoï sfery v konteksti staloho rozvytku [Ecologization of the hotel and restaurant sector in the context of sustainable development]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. No. 2 , pp. 146–156. (in Ukrainian)
9. Parfinenko T. (2025) Synerhiia tsilei staloho rozvytku u hotelnii haluzi yak pokaznyk stiikosti biznesu [Synergy of sustainable development goals in the hotel industry as an indicator of business sustainability]. *Development Service Industry Management*, No. 1, pp. 176–183. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9\(24\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-9(24)) (in Ukrainian)
10. Shuvar N.M., Zakalyk H.M., Udud I.R. (2018) Perspektyvy rozvytku ekohoteliv v Ukraini: ekonomichniy ta psykhologichnyi aspekty [Prospects for the development of eco-hotels in Ukraine: economic and psychological aspects]. *Economy and Society*, No.15, pp. 502–508. (in Ukrainian)
11. Burton I. (1987) Report on Reports: Our Common Future: *The World Commission on Environment and Development. Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, No. 29(5), pp. 25–29. DOI: <https://doi.org/10.1080/00139157.1987.9928891>
12. Currie & Brown. Revive & Thrive: Decarbonising hotels for a sustainable future. Available at: https://www.curriebrown.com/media/303by51x/decarbonising-hotels-report_a4-landscape_final.pdf

Стаття надійшла до редакції 11.06.2025